

Máté Réka

Nemzetközi konferencia a többközpontú nyelvek jegyében

2021. augusztus 26–27-én került sor a *9th International Conference on Pluricentric Languages and their Non-Dominant Varieties 2021* (Több központú nyelvek és nem domináns változataik 9. nemzetközi konferenciája, 2021) rendezvényére, amelynek fókuszában ebben az évben az amerikai több központú nyelvek álltak, és fő témáját a globális média lokalizációja jelentette a pluricentrikus nyelvi médiában. A tanácskozást időről időre a Working Group on Non-Dominant Varieties of Pluricentric Languages (WGNDV) munkacsoport szervezi meg, amelynek társszervezője ezúttal a grazi központú Austrian German Association (Ausztriai Német Szövetség) volt. A konferencia a pandémia miatti korlátozások következtében, sok más, az elmúlt két évben tartott eseményhez hasonlóan, online formában valósult meg, és Grazból koordinálták a szervezők.

Amint a konferencia honlapján (1) is látható, az esemény ötletgazdái a kutatási terület úttörői, vagyis olyan méltán világhírű nyelvészek előtt kívántak tisztelegni, mint Michael Clyne, Susan M. Ervin-Tripp, Charles A. Ferguson, Joshua A. Fishman, Einar Haugen, William Labov, Heinz Kloss, Elise Riesel vagy Uriel Weinreich. Ez az esemény az előző nyolc (Graz, 2011; Salamanca, 2012; Guilford, 2014; Graz, 2015; Mainz, 2017; Nyitra, 2018; Graz és Stockholm, 2019) konferencia és workshop eredményeire épült. Ahogyan a nyolc eddig megjelent kötetből is kiténik, az eseménysorozat és a hozzá kapcsolódó publikációk legfőbb érdeme az, hogy fokozatosan feltárják a kutatási terület kiaknázatlan lehetőségeit, meghatározzák a pluricentricitás leírásához kapcsolódó tudományos terminológiát, négy kontinensen használatos nyelveken ismertetik a nem domináns sztenderdek jelenlegi helyzetét, valamint tárgyalják a szociológiai, a nyelvi szabványrendszerek kezelésének oktatási és kulturális vonatkozásait.

A *Több központú nyelvek és nem domináns változataik 9. nemzetközi konferenciájának* alapvető célja az volt, hogy a világ minden tájáról érkező tudósok, nyelvészek részvételével további ismeretekkel szolgáljon a több központú nyelvekről, és betekintést nyújtson minél több pluricentrikus nyelv és nyelvváltozat helyzetébe és sajátosságaiába. A konferencián három szekciót szerveztek: 1) Az amerikai kontinens több központú nyelvei; 2) A globális audiovizuális és nyomtatott média lokalizációja több központú nyelvterületeken, valamint egy 3) Általános szekció, ahová más területekről is érkeztek előadások, amelyek közös pontját természetesen a pluricentrikus nyelvek tematikája jelentette. A konferencia munkanyelvei az angol, a portugál és a spanyol voltak.

A mozgalmas két napon 31 előadás hangzott el, a tematika pedig igencsak széles spektrumon mozgott. Minden plenáris előadás érintette az egyes szekciókban megjelölt témafelvetéseket. Az előadók között a szakma olyan elismert képviselői sorakoztak fel, mint Augusto Soares da Silva, Cilene Rodrigues, Liliana Sánchez, Sebastian Greußlich, Reglindis de Ridder és Rudolf Muhr. A további előadásokat hallgatva a résztvevők már-már egyfajta Föld körüli úton érezhették magukat, hiszen a témák az idei évben különösen szerteágazónak bizonyultak, kontinenseket átívelően számos nyelvet és nyelvváltozatot foglaltak magukba. Jelen volt például az angol, a spanyol, a portugál, az orosz, a moldáv, az albán és a francia nyelv, illetve változataik. A konferencia programjában helyet kaptak továbbá az amerikai kontinensen beszélt őshonos nyelvek és nyelvcsaládok is: a számos nyelvjárással rendelkező kecsua nyelv vagy a főként latin-amerikai indiánok által beszélt guarani. A nyelvek többközpontúságának a bemutatása mellett hangsúlyt kapott még a pluricentricitás megjelenése a médiában, a különböző tartalomjegyzék felületeken, illetve a gyermekműsorokban. Az előadások feltárták, hogyan tehetők lokális szinten is elérhetővé, megfoghatóvá az olyan globális szinten is elterjedt tartalmak, mint a Netflix filmjei, műsorai, helyi nyelvjárásokat megjelenítő feliratokkal, illetve szinkronfordításokkal. Ezen szó esett a többközpontúság elméleti dimenzióiról is: a nyelvi diverzitás és központosítás vagy éppen a domináns és nem domináns változatok szembenállásának a tendenciáival, mindezt számos különböző nyelv és nyelvjárás példáján keresztül szemléltetve. A szekciókat rövid vita követte, ahol az elhangzott kérdések mellett szakmai tapasztalatcserére is sor kerülhetett.

A kétnapos tanácskozás központi témája ugyan az amerikai többközpontú nyelvek köre épült, de számos európai nyelv, köztük a magyar is helyet kapott az izgalmas és változatos programban. Az 1990-es évek elején élénk vita alakult ki a magyar nyelvészetben, miután Lanstyák István (1995, 2008) felvetette, hogy a magyar pluricentrikus nyelv, amelyet Magyarország ural, és nem domináns központjai Romániában, Szlovákiában, Szerbiában és Ukrajnában vannak. A vita anyagát 1998-ban állították össze, egy közel 500 oldalas kötetben (Kontra–Saly 1998). A magyar nyelv többközpontúságáról 2020-ban átfogó kötet (Muhr et al. 2020) készült, amelynek alapját a 2018-ban a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetemen megrendezett konferencián elhangzott előadások képezték. *A magyar mint többközpontú nyelv kérdése először ezen a WCPCL-konferencián (2) szerepelt külön szekcióként a tanácskozás programjában*, és ez alkalommal is, immár tehát másodjára a pluricentrikus nyelvekkel foglalkozó konferencia történetében, egy külön, tematikus blokkot kapott (a spanyol és a portugál nyelvekhez hasonlóan).

A tematikus szekcióban a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Szegedi Tudományegyetem munkatársai tartottak előadásokat a magyar nyelvről. Cserniczkó István, Márku Anita és Máté Réka *The (online) dictionary of pluricentric Hungarian* című előadásában a magyar nyelv többközpontúságát a Termini magyar–magyar szótárát bemutatva (3) ismertette meg a nagyközönséggel. Cserniczkó István, Hires-László Kornélia és Tóth-Orosz Enikő *The status of the secondary centers of the Hungarian language in the light of the European Charter for Regional or Minority Languages* című előadásukban azt vizsgálták meg, hogy Románia, Szlovákia, Szerbia és Ukrajna milyen vállalásokat tett a Karta ratifikációja során a magyar nyelv használatát illetően az oktatásban, illetve a közigazgatósági hatóságok és közszolgálati szervek munkájában, valamint

bemutatták ezeknek a vállalatoknak a gyakorlati megvalósulását. Huber Máté előadásának címe *English and German as pluricentric languages in the Hungarian education system* volt, amely a magyar és a német nyelv többközpontúságát vizsgálta a magyarországi oktatási rendszer kontextusában. Karmacs Zoltán, Máté Réka, Kiss Krisztina és Sass Enikő *The appearance of the mother tongue of the Hungarian minority in the linguistic landscape of Transcarpathian tourism* című előadásában pedig a kárpátaljai turizmus nyelvi tájképre gyakorolt hatásáról beszélt.

Összességében elmondható, hogy sikeres és emlékezetes eseménynek voltak részesei a konferencia résztvevői. Bár a személyes találkozás az idei évben a járványhelyzet okozta korlátozások miatt elmaradt, az izgalmas és releváns témaválasztás, a színvonalas és aktuális előadások és az ezeket követő élénk szakmai diskussziók minden kétséget kizáróan kárpótlásul szolgáltak úgy a résztvevőknek, mint a hallgatóságnak. Érdeklődéssel várjuk tehát a konferencia következő állomását.

Irodalom

Kontra Miklós – Saly Noémi (szerk.) 1998. *Nyelvmentés vagy nyelvárulás? Vita a határon túli magyar nyelvhasználatról*. Osiris Kiadó. Budapest.

Lanstyák István 1995. Többközpontú nyelv-e a magyar. *Irodalmi Szemle* 1: 72–84.

Lanstyák István 2008. A magyar szókészlet szétfejlődése 1918 után. In: Fedinec Csilla (szerk.) *Értékek, dimenziók a magyarságkutatásban*. MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság. Budapest. 118–135.

Muhr, Rudolf – Vančo, Ildikó – Kozmács, István – Huber, Máté (eds.) 2020. *Hungarian as a Pluricentric Language in Language and Literature*. Peter Lang. Bern. <https://doi.org/10.3726/b16977>

(1) <http://www.pluricentriclanguages.org/ndvconf-online-2021/?id=1> (2022. január 30.)

(2) Többközpontú nyelvek és nem-domináns változataik világkonferenciája. Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács. <http://szmat.sk/tobbkozpontu-nyelvek-es-nem-dominans-valtozataik-vilagkonferenciaja/> (2022. január 30.)

(3) Termini Kutatóhálózat. <http://termini.nytud.hu/htonline//htlista.php?action=firstpage> (2022. január 30.)

Máté, Réka: International Conference on Multicentric Languages

Az írás szerzőjéről

Máté Réka

kutató

Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont, Beregszász

suto.reka93[kukac]gmail.com